

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Transpordiamet
info@transpordiamet.ee

Teie 05.08.2024 nr 1.1-3/0286

Meie 27.08.2024 nr 2.3-8/24/15-3

Vastus pöördumisele

Andmekaitse Inspeksioon (AKI) sai Teie pöördumise, milles avaldasite soovi saada AKI-lt arvamust Statistikaameti poolt edastatud taotlusega saada andmeid liiklusregistrist. Statistikaameti päringu kohaselt on andmed vajalikud Rahandusministeeriumile automaksu eelarvestamiseks riigieelarve koostamisel ning EUROMOD-i majandusproгноosimudeli täiendamiseks. Lisaks soovitakse andmeid kasutada Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli teadustöodes.

Statistikaamet soovib liiklusregistrist saada mh ka isikuandmeid. LS § 184 lg 3 p 1 kohaselt ei ole liiklusregistrisse kantud isikuandmed avalikud.

Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) art 5 lg 1 p-i a kohaselt tuleb isikuandmete töötlemisel tagada, et töötlemine on mh seaduslik ja andmesubjektile läbipaistev. Igasuguseks isikuandmete töötlemiseks (sh kogumiseks, edastamiseks, säilitamiseks) peab lähtuvalt IKÜM art 6 lg-st 1 esinema õiguslik alus.

Ilma andmesubjekti nõusolekuta on teadusuuringu ja riikliku statistika tegemise õiguslikuks aluseks IKÜM art 6 lg 1 p e ehk isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. Teadusuuringud ja riiklik statistika on avalikes huvides olevad ülesanded.

IKÜM art 6 lg 1 p-i e alusele tuginemine eeldab lisaks, et isikuandmete töötlemise alus on kehtestatud täiendavalt ka liidu või liikmesriigi õigusega. Ehk teisisõnu IKÜM art 6 lg 1 p e ei ole ilma täiendava EL-i või siseriikliku sätteta iseseisev õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks.

Kui IKÜM-is osutatakse õiguslikule alusele või seadusandlikule meetmele, ei pea selleks tingimata olema parlamendi poolt vastu võetud seadusandlik akt, kuid selline õiguslik alus või seadusandlik meede peaks siiski olema selge ja täpne ning selle kohaldamine peaks olema eeldatav isikute jaoks, kelle suhtes seda kohaldatakse (IKÜM põhjenduspunkt 41). Samas austatakse määruks kõiki põhiõigusi ning peetakse kinni aluslepingutes sätestatud ja EL põhiõiguste hartas (harta) tunnustatud põhimõtetest, mille hulka kuulub ka mh isikuandmete kaitse (IKÜM põhjenduspunkt 4). Vastavalt harta art 52 lg 1 esimesele lausele tohib aga hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste, sh art-ga 7 tagatud õiguse eraelu puutumatusele ja harta art-ga 8 tagatud õiguse isikuandmete kaitsele teostamist piirata ainult seadusega, mis konkreetselt tähendab, et õiguslik alus, mis võimaldab neid õigusi riivata, peab tulenema seadusest.

RStS § 31 lg 1 kohaselt on Statistikaametil õigus riikliku statistika tegemisel kasutada isikuandmeid IKÜM-is ja IKS-is ettenähtud alustel ja korras, arvestades RStS-is sätestatud erisusi. Nimetatud erisused puudutavad andmesubjekti IKÜM-ist tulenevaid õigusi (IKÜM art 89 lg 2, RStS § 31 lg-d 2-4). Õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks teadusuuringu ja riikliku statistika vajadusteks on sätestatud IKS §-s 6.

Statistikaameti päringus viidatud sätted ei ole aluseks isikuandmete töötlemiseks teadusuuringus või riikliku statistika tegemiseks. Päringus on viidatud statistikatööks vajalike andmete päritolule andmekogudest (RStS § 29 lg 1), andmetöötaja kohustusele esitada Statistikaametile andmekogudesse kogutud andmeid (RStS § 28 lg 4) ja Statistikaameti õigusele teha programmivälist statistikatööd (RStS § 4 lg 3 ja § 20).

Vaatamata sellele, et RStS § 28 lg 4 kohustab andmekogude vastutavaid töötlejaid esitama Statistikaameti nõudmisel andmekogudesse kogutud andmeid, ei tähenda see automaatselt seda, et esitada võib kõiki isikuandmeid, veendumata, et õiguslik alus selliseks isikuandmete töötlemiseks on olemas. Isikuandmete edastamine on samuti isikuandmete töötlemine ning selleks peab olema selge õiguslik alus. Juhul kui Statistikaametil on olemas õiguslik alus küsitud isikuandmete töötlemiseks, tuleb need isikuandmed Statistikaametile esitada.

Kuna kõnesolevast Statistikaameti päringust ei nähtu isikuandmete töötlemise õiguslikku alust ei ole üheselt arusaadav, mille jaoks ja millisel õiguslikul alusel isikuandmeid töödelda soovitakse, siis saame jagada vaid üldiseid selgitusi IKS § 6 kohaldumise osas, mis võivad erinevate asjaolude selgumisel muutuda.

Statistikaameti päringust nähtub, et andmeid soovitakse kasutada vähemalt kolmel eesmärgil: Rahandusministeeriumil automaksu eelarvestamiseks, EUROMOD-i majandusprognoosumodeli täiendamiseks ja teadustöödeks.

Selgitame, et riikliku statistika läbiviimist reguleerib RStS, mille § 8 lg 1 järgi on riikliku statistika tegijaid kaks – Statistikaamet ja Eesti Pank. Riikliku statistika tegemiseks koostatakse igal aastal järgmiseks viieks aastaks riikliku statistika programm, mis koosneb Vabariigi Valitsuse kinnitatud (sh on kinnitatud uuringu eesmärgid, andmekoosseisud jms) statistikatööde loetelust (RStS § 4 lg 1, § 16 lg 1 p 1 ja 21.12.2023 Vabariigi Valitsuse korralduse nr 305 „Statistikaameti 2024.-2028. aastal tehtavate statistikatööde loetelu“)¹. Statistikatööde loetelus olevate uuringute puhul on seega tegemist riiklike statistikatöödega, mille käigus toimub isikuandmete töötlemine Statistikaameti poolt RStS alusel.

EUROMOD majandusprognoosumodel on loetletud statistikatööde loetelu p-s 49, kuid Statistikaameti päringust ei nähtu, kas päringuga soovitud andmed on kinnitatud statistikaprogrammi osaks või on tegemist eraldi täiendava uuringuga, mille andmeid kasutatakse muuhulgas EUROMOD-i täiendamiseks.

Statistikaameti päringust nähtub justkui, et andmed on eelkõige vajalikud Rahandusministeeriumile automaksu eelarvestamiseks riigieelarve koostamisel ning saadud andmeid soovitakse kasutada omakorda ka EUROMOD-i täiendamiseks (seoses automaksuga) ning teadustöödes. Eeltoodu viitab sellele, et tegemist ei ole riikliku statistikatööga, mille läbiviimist RStS reguleerib.

IKS § 6 lg 5 järgi loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu poolt poliitika kujundamise eesmärgil tehtavad uuringud ja analüüsid. Seega olukorras, kus ministeerium viib läbi poliitika kujundamise eesmärgil uuringuid, tuleb nimetatud sättest lähtuda, sh saada kooskõlastus AKI-lt, va juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise

¹ https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/3231/2202/3004/VV_21122023_305K_lisa.pdf#

ulatus tulenevad õigusaktist. Statistikaamet on sellisel juhul volitatud töötleja. Statistikaameti päringust ei nähtu, millisel õiguslikul alusel isikuandmeid töödelda soovitakse.

Teadusuuringu või riikliku statistika vajaduseks andmesubjekti nõusolekuta tema kohta käivate andmete töötlemine (sh andmete edastamine) andmesubjekti tuvastamist võimaldaval kujul on lubatud üksnes juhul, kui on täidetud kõik IKS § 6 lg-s 3 nimetatud tingimused. Statistikaameti 31.05.2024 päringust ei nähtu, kuidas nimetatud tingimused isikuandmete töötlemise osas täidetud on.

Isikuandmete töötlemise üks olulisemaid põhimõtteid on läbipaistvus. Seega enne isikuandmete töötlemist (sh edastamist) tuleb veenduda õigusliku aluse olemasolus ning vajadusel tuleb Statistikaametilt küsida juurde täiendavat informatsiooni isikuandmete töötlemise õiguslike aluste kohta. Nii andmete edastaja kui andmete saaja peavad olema võimelised tõendama, et isikuandmete töötlemine on seaduslik (IKÜM art 5 lg 2) ning täidetud on kõik õiguslikust alusest tulenevad nõuded.

Täiendavalt Teie pöördumises toodule märgime, et isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud eesmärkidel, samas isikuandmete töötlemist avalikes huvides toimuvate teadusuuringute või statistilisel eesmärgil ei loeta IKÜM art 89 lg 1 kohaselt algsete eesmärkidega vastuolus olevaks (IKÜM art 5 lg 1 p b).

Kokkuvõtteks, kuna Statistikaameti päringust ei ole isikuandmete töötlemise osas võimalik veenduda õigusliku aluse olemasolus ega selle põhjendatust, siis ole võimalik seda ka täpsemalt hinnata. Statistikaameti päring on isikuandmete töötlemise õigusliku aluse ja selle põhjendatuse osas puudulik. Transpordiametil tuleks täpsustavate selgituste saamiseks pöörduda Statistikaameti poole, kes peaks täpsemalt selgitama ja põhjendama, mille jaoks ja millisel õiguslikul alusel isikuandmeid töödelda soovitakse ning kas kõik eeldused selliseks isikuandmete töötlemiseks on täidetud.

Loodan, et minu selgitustest on abi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor